

Sygn. akt VI GC 67/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w R. VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Beata Hass-Kloc

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Kościak

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2016 r. w R.

na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) Państwowe S.A. w W.

przeciwko: J. S. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą J. S. (...) - C.

o zapłatę

I. utrzymuje w mocy wyrok zaoczny z dnia 27 kwietnia 2016r., sygn. akt VI GC 67/16 wydany przez Sąd Okręgowy w R. VI Wydział Gospodarczy w całości,

II. oddala wniosek powoda z dnia 17 maja 2016r. o sprostowanie wyroku zaocznego z dnia 27 kwietnia 2016r., sygn. akt VI GC 67/16 wydanego przez Sąd Okręgowy w R. VI Wydział Gospodarczy.

sygn. akt VI GC 67/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 10 października 2016r

Powód (...) Państwowe S.A. wniósł z o zapłatę kwoty 203.602,30 zł ustawowymi odsetkami od 14 maja 2015 roku do dnia zapłaty i kosztami procesu (k- 11).

W uzasadnieniu powyższego podniósł ,że miał zawartą z pozwanym umowę o roboty budowlane na podstawie której zobowiązał się on do rozbiórki obiektów wymienionych w załączniku nr 1 do umowy w terminie określonym w umowie.

Zgodnie z jej zapisami w razie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy pozwany był zobowiązany do zapłaty powodowi kar umownych. Umowa była wielokrotnie aneksowana i ostateczny termin jej wykonania strony ustaliły na dzień 24 grudnia 2014r.

Z uwagi ,że pozwany nie wywiązał się z powyższego, powód w piśmie dnia 20 kwietnia 2015 roku złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy co w konsekwencji dało powodowi podstawę do naliczenia kary umownej na podstawie par 9 ust 1 lit. a umowy.

Pozwany złożonym od wyroku zaocznego sprzeciwie (k- 117 -120) wniósł o uchylenie wyroku zaocznego w całości i oddalenie powództwa w całości.

Przyznał w nim, że zawarł umowę z powodem, która nie została przez niego w całości wykonana jednak z przyczyn nieleżących po jego stronie; w związku z tym ,powód odstąpił od umowy na podstawie art. 635 kc , co zdaniem pozwanego jest nieskuteczne, albowiem nastąpiło to już po upływie terminu obowiązywania umowy.

Pozwany zarzucił również brak winy po jego stronie w niewykonaniu umowy ,albowiem obowiązkiem powoda było protokolarne przekazanie terenu wraz obiektami do rozbiórki. Powód nie wywiązał się z tego obowiązku należycie gdyż do dnia złożenia niniejszego pisma procesowego nie wywiązał się z tego obowiązku co uniemożliwiło pozwanemu zrealizowanie przedmiotu umowy w całości.

Pozwany podniósł również, że powód nie współdziałał z nim w zakresie nałożonych przez w/w umowę obowiązków np. wszczynania i prowadzenia procedur przed organami administracyjnymi jak np. zezwolenia wjazd samochodów ciężarowych.

W końcowej części w/w pisma pozwany zarzucił błędne naliczenie kary umownej co wynikało ,że strony obniżyły szacunkowy koszt fizycznej likwidacji ustalając ją na poziomie 990.000,00 zł i od tej kwoty należy liczyć karę umowną.

Powód w odpowiedzi na niniejsze piśmie przygotowawczym z 05.09.2016r (k- 281) i z dnia 4 października 2016 roku podtrzymał swoje stanowisko w sprawie i odniósł się do twierdzeń i zarzutów pozwanego (k- 303-304).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strony zawarły w dniu 1 września 2013 roku umowę o roboty budowlane. Przedmiotem do wykonania przez stronę pozwaną i była rozbiórka obiektów tj. budynków i budowli (...) S.A. w województwie (...), określone jako zadanie nr 7 Zakres świadczenia obejmował: wykonanie prac rozbiórkowych obiektów, wywiezienie i utylizacja odpadów porozbiórkowych, uporządkowanie oczyszczenie i wyrównanie terenu po zakończeniu robót rozbiórkowych, wykonanie inwentaryzacji geodezyjnej powykonawczej i naniesienie zmian w odpowiednim Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (par 1 umowy).

Zgodnie z treścią par 4 ust 2 pkt 1 umowy pozwany miał obowiązek dokonania zgłoszenia do właściwych urzędów/organów administracji lub uzyskania pozwolenia rozbiórki obiektów budowlanych objętych umową; natomiast powód miał obowiązek protokolarnego przekazania terenów wraz obiektami do rozbiórki oraz udzielanie stosownych pełnomocnictw pozwanemu niezbędnych do zrealizowania przedmiotu umowy.

Strony ponad to ustaliły w par 9 ust 1pkt a karę umowną w wysokości dziesięciu procent wartości określonej w załączniku nr 1 do SIWZ , gdy którakolwiek ze stron rozwiąże umowę (odstąpi od umowy lub wypowie umowę) z powodu okoliczności leżących po stronie wykonawcy czyli pozwanego.

Jednocześnie strony zastrzegły w par. 11 ust 1 ,że powód może odstąpić od umowy gdy: pozwany nie wniósł zabezpieczenia należytego wykonania umowy (pkt e); pozwany, mimo wezwania do usunięcia naruszenia nie wykonuje robót zgodnie z umową w lub też nienależycie wykonuje swoje zobowiązania umowne, w szczególności wynikające z gwarancji lub rękojmi (pkt g); pozwany pozostaje w zwłoce lub opóźnieniu w realizacji umowy lub jej części w stosunku do terminów przyjętych w umowie przez okres co najmniej 14 dni (pkt b).

Strony do przedmiotowej umowy zawarły 4 aneksy , którymi przedłużały termin obowiązywania umowy , aby w konsekwencji ustalić na dzień 24.12.2014r.

Niniejsza umowa została zawarta w drodze przetargu zgodnie ze wskazanym zamówienia i warunkami SIWZ.

W załączniku nr 1 do SIWZ wartość prac rozbiórkowych w województwie (...) – zadanie nr 7 - została oszacowana na kwotę 3.534.604,06 zł netto.

(dowód umowa wraz z aneksami k -22-51, SIWZ k- 57-70, załącznik nr 1 do SIWZ k- 70).

Pozwany zgodnie z umową wykonał w całości prace określone w par 1 ust 2 , 3 pkt od a-d umowy jedynie w ośmiu przypadkach tj. w zakresie obiektów położonych w : Z. , w W., w U. , w T., w P. x 2 w zakresie placu, w R., w W..

(dowód: zeznania świadka B. C. k- 345, protokoły przekazania terenu budowy k- 126- 184 ,305-332, wykaz wykonanych prac przez pozwanego sporządzony przez powoda k- 333-336).

W dniu 20 kwietnia 2015 roku powód wystosował do pozwanego pismo w którym oświadczył ,iż na podstawie art. 656 par 1 kc w zw. z art. 635 kc odstąpił od przedmiotowej umowy ,albowiem jak wynika z inwentaryzacji sporządzonej przez powoda na dzień 1 kwietnia 2015 roku wynika ,że pozwany nie zrealizował w całości przedmiotu umowy tj. zrealizował rozbiórkę 22 obiektów, co zostało potwierdzone protokołami odbioru robót, zlikwidował 9 obiektów , co nie zostało to potwierdzone protokołami odbioru, częściowo dokonał likwidacji 26 obiektów , nie wykonał rozbiórki ponadto 27 obiektów. Dodatkowo wskazał ,że pozwany nie wniósł zabezpieczenia należytego wykonania umowy po tym ,jak wygasła gwarancja nr (...) udzielona przez (...) Bank Spółdzielczy z terminem ważności na dzień 31.10.2014r. Z tych też względów powód obciążył pozwanego karą umowną w wysokości 353.460,00 zł ,liczonej na podstawie par 9 ust 1 lit. a umowy.

(dowód :pismo powoda k- 52, dowód jego doręczenia k- 53).

W dniu 23 kwietnia 2015 roku powód wystosował do pozwanego pismo wraz załącznikami w postaci noty księgowej określającą wysokość kary umownej i zawierającą oświadczenie ,że zostanie ona w części skompensowana z fakturą pozwanego nr 10/12/2014r do kwoty 149.857,70 zł , a w pozostałej części pozwany ma uregulować przedmiotową karę umowną na rachunek bankowy wskazany w nocie.

(dowód: pismo wraz z notą k- 54-55).

W dniu 14 sierpnia 2015 roku powód skierował do pozwanego wezwanie o zapłatę należności objętej powództwem.

(dowód :wezwanie do zapłaty k- 56).

Ustalając powyższy stan faktyczny Sąd dał wiarę dowodom z w/w dokumentów, albowiem w ocenie Sądu są one wiarygodne w zakresie, jaki wyznaczają im przepisy art. 244 i 245 kpc oraz mając na uwadze treść art. 233 kpc i 227 kpc.

Sąd uwzględnił w całości również zeznania w/w świadka, albowiem sposób ich składania (pełna spontaniczność , swoboda), ich treść wskazują, że można im dać przymiot wiarygodności ; szczególnie że znajdują one również potwierdzenie pozostałym materiale dowodowym (art. 233 kpc).

Sąd mając na uwadze powyższe zważył w sprawie , co następuje:

Roszczenie powoda zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów sprzeciwu od wyroku zaocznego, należy podnieść ,że prawo odstąpienia od umowy ma charakter kształtujący, zaś podział na ustawowe i umowne prawo odstąpienia jest akceptowany powszechnie w orzecznictwie i doktrynie. Przesłanką umownego zastrzeżenia odstąpienia od umowy jest określenie terminu , w którym może to nastąpić , co stosuje się do każdego wypadku takiego zastrzeżenia , a więc takiego , w którym odstąpienie od umowy uzależniono od zdarzenia przyszłego (w tym niewykonania określonego obowiązku) (por. wyrok SN z dnia 6.05.2004r , sygn. akt II CK 261/03). Ponadto w granicach swobody umów (art. 353¹ kc) strony mogą zastrzec skutecznie karę umowną na wypadek niewykonania zobowiązania , odstąpienia od umowy przez jedną z nich z przyczyn leżących po drugiej stronie (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 22.06.2006r , sygn. akt I ACa 2321/2005).

Zatem rozważając zasadność powództwa należało rozstrzygnąć, czy powód wykazał skuteczność odstąpienia od umowy na podstawie art. 635 kc i w konsekwencji zasadność żądania wskazanego w pozwie.

Przepis art. 635 kc stanowi, że jeżeli przyjmujący zamówienie opóźnia się z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, że nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w czasie umówionym, zamawiający może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła. Sąd Okręgowy aprobuje pogląd, że „ skoro w artykule 635 k.c. użyto sformułowania „że w okolicznościach w nich wskazanych zamawiający może odstąpić od umowy „jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła” czy też umowy roboty budowlane, to wynika z powyższego, że odstąpienie od umowy jest możliwe po upływie tego terminu. Gdyby inny był zamiar ustawodawcy sprowadzający się do ograniczenia prawa do odstąpienia od umowy tylko do wyznaczonego terminu wykonania umowy o roboty budowlane słowo „jeszcze” było zbędne; jego użycie jednoznacznie przemawia za dopuszczeniem odstąpienia od umowy o dzieło zarówno w terminie oznaczonym na wykonaniu umowy jak i po upływie tego terminu” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 14.10.2014r I ACa 992/14 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26.07.2013r, I ACa 277/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.01.2012r , IV CSK 182/11).

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd stanął na stanowisku ,iż odstąpienie powoda od umowy było skuteczne nie tylko na wskazanej w piśmie powoda z dnia 20 .04.2015r (k- 52) podstawie wynikającej z art. 635 kc, ale również na podstawie zapisów umowy ujętych w par 11 pkt 1 lit. e i b .

Oznacza to , że stosunek prawny wygasa ze skutkiem ex tunc i pomiędzy stronami powstaje taki stan , jakby do zawarcia umowy nie doszło.

Należy jednak stwierdzić, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem powód mógł naliczyć karę umowną , tym bardziej , że zastrzeżenie kary umownej na wypadek odstąpienia od umowy w świetle obowiązujących przepisów jest możliwe.

Sąd Okręgowy podziela pogląd, że mimo wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez zamawiającego ukształtowane już prawne skutki stanu niewykonania zobowiązania lub nienależytego wykonania zobowiązania mogą trwać nadal.(p. wyrok SN z dnia 29.06.2005r , sygn. aktV CK 105/05- teza i uzasadnienie)

Również za słuszne wypada przyjąć stanowisko , że zasadne jest ustalenie zakresu uzależnienia odpowiedzialności dłużnika od obowiązywania umowy tworzącej stosunek podstawowy , wzmocniony lub zabezpieczony zastrzeżeniem kary umownej . Ta okoliczność , a nie skutek wsteczny lub działanie na przyszłość odstąpienia o wygaśnięciu lub utrzymaniu się odpowiedzialności z tytułu kary umownej.(...) Istnienie wyjątków od akcesoryjności , niewykluczonych również w regulacji umowy podstawowej i zastrzeżenia kary umownej podważa poprawność wniosku , że zniesienie na skutek odstąpienia od umowy praw i obowiązków ustanowionych w umowie, wykracza poza jej warunki przedmiotowo istotne (w umowach nazwanych) i rozciąga się na porozumienie , które miało skłonić dłużnika do wykonania zobowiązania , a wierzyciela uchronić od ujemnych skutków niewykonania umowy . W doktrynie podkreśla się zasadę zycziwej interpretacji umowy.

Principles of European Contract Law w art. 9:3052 wyrażają zasadę utrzymania w mocy postanowień umowy , które zgodnie z wolą stron mają działać nawet po rozwiązaniu.(uzasadnienie wyroku SN z dnia 5.10.2006r , sygn. akt IV CSK 157/06)

Podobny pogląd wyraził SN w wyroku z dnia 7.10.1999r , sygn. akt I CKN

262/98, że rozwiązanie przez strony umowy wzajemnej z mocą wsteczną

powoduje , że to co sobie świadczyły podlega zwrotowi stosownie do art.494

kc, jeżeli strony nie postanowiły inaczej. Rozwijając tą tezę SN stwierdził, że o skutkach rozwiązania umowy rozstrzyga przede wszystkim – jak się przyjmuje

zarówno w piśmiennictwie jak i orzecznictwie – wola stron, mogących się w

tym względzie kierować przede wszystkim treścią rozwiązywanej umowy i

zaszłościami, jakie nastąpiły po zawarciu umowy.

Odnosząc się zaś do zarzutów pozwanego co do braku winy po jego stronie w zakresie niewykonania całości przedmiotu umowy w terminie należy wskazać co następuje.

Sam fakt oddania przez pozwanego robót po terminie oczywiście nie przesądza o jego zwłoce tj. opóźnieniu za które ponosi odpowiedzialność. Zwłoka dłużnika jest bowiem kwalifikowanym opóźnieniem w spełnieniu świadczenia, innymi słowy musi wynikać z okoliczności za które dłużnik ponosi odpowiedzialność. Zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej pokrywa się w pełni z zakresem ogólnej odpowiedzialności kontraktowej dłużnika zgodnie z art. 471 kc. Stosownie do treści tego przepisu oraz art. 472 kc także zobowiązany do zapłaty kary umownej może bronić się zarzutem, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności /V ACa 267/10 wyrok s.apel.2010-09-28 w Katowicach LEX nr 785490/.

W przedmiotowej sprawie termin zakończenia wykonania umowy ulegał

wielokrotnemu przesunięciu. Pozwany na którym spoczywał ciężar dowodzenia /art. 6 kc w zw. z art. 471 kc w zw. z art. 483 kc/, iż naruszenie terminu nastąpiło na skutek okoliczności za które nie ponosił odpowiedzialności, nie wykazał zasadności swych twierdzeń w tym przedmiocie, a to że z uwagi na brak protokolarnego przekazania terenu wraz obiektami przez powoda na jego rzecz oraz na skutek braku współdziałania powoda przy betonowaniu zgłoszeń był właściwy organ administracji celu uzyskiwania pozwolenia na naraz bierki obu obiektów budowlanych objętych umową. Odnosząc się to drugiego z argumentów podnoszonego przez pozwanego, należy zauważyć, że to do obowiązków pozwanego należało dokonywanie zgłoszeń do właściwych organów administracji, na ponadto pozwany jako profesjonalista znając przedmiot i zakres robót objętych umową winien przewidywać, że będzie to wymagało użycia samochodów ciężarowych, których poruszanie się po mieście wiąże się z pewnymi ograniczeniami. W związku z tym powinien tak zorganizować i przygotować się do wykonania przedmiotowego zadania, aby w przypadku takich utrudnień wykonać umowę zgodnie z terminami i warunkami określonymi. Poza tym pozwany oprócz ogólnikowych twierdzeń w tym przedmiocie, nie zaferował żadnych dowodów potwierdzających powyższe utrudnienia, ani co do czasu ich trwania, ani konkretnych przypadków wykonywanych rozbiórek budynków w których te utrudnienia nastąpiły. Również w przypadku wykazywania, iż pozwany nie mógł wykonać przedmiot umowy w terminie określonym niniejszą umową z uwagi na brak protokolarnego przekazania nieruchomości i budowli, to należy zauważyć, że pozwany wystawił fakturę obejmującą rozbiórkę jedynie 19 budynków, zaś powód przyznał, że w trzynastu przypadkach nie doszło do formalnego przekazania placu wykonywania robót (twierdzenie powoda zawarte w piśmie z dnia 05.09.2016r k- 281 v – nie zaprzeczone przez pozwanego) zaś pozwany w złożonym sprzeciwie od wyroku zaocznego nie stwierdził, że wykonał przedmiot umowy w całości. Okoliczności te nie pozwalają przyjąć, że wyłącznie z tej przyczyny pozwany nie wykonał w całości przedmiotowych robót w umówionym terminie. Sąd w tym zakresie nie mógł wywieść powyższego również z zeznań w/w świadka, albowiem był on podwykonawcą pozwanego, wykonywał jedynie część rozbiórek, nie zajmował się pracami dotyczącymi uprzątnięcia placów i utylizacji pozostałości, wiedzę w zakresie możliwości lub jej braku wejścia na teren czerpał od pozwanego.

Reasumując sąd nie uwzględnił podnoszonych przez pozwanego zarzutów, które miały uzasadniać brak jego winy w wykonaniu przedmiotu umowy w całości w umówionym terminie.

Ostatecznie należało przyjąć, iż pozwany pozostawał w zwłoce z wykonaniem umowy co powodowało w okolicznościach niniejszej sprawy, że powód mógł naliczyć karę umowną zgodnie z zapisami par 9 ust 1 pkt a umowy w którym wprost określono, że kara umowna w wysokości dziesięciu procent będzie liczona od wartości określonej w załączniku nr 1 do SIWZ, a więc zarzut pozwanego, iż winna była ona być liczona od wynagrodzenia wskazanego w par 3 ust 1 w/w umowy nie zasługiwał na uwzględnienie.

Ostatecznie roszczenie powoda okazało się uzasadnione o czym orzeczono po myśli powołanych wyżej przepisów działając w oparciu o treść art. 347 kpc.

Orzeczenia o odsetkach znajduje uzasadnienie w treści art. 481 kc; Sąd nie uwzględnił wniosku powoda z dnia 17.05.2016r (k- 202) o sprostowanie wyroku zaocznego , albowiem w treści żądania powód wprost stwierdził ,iż żąda ustawowych odsetek od kwoty 203.602,30 zł i w związku z tym brak było podstaw do uznania ,że zachodzą warunki określone w art. 350 par 1 kpc, uzasadniające przedmiotowy wniosek.

Orzeczenie o kosztach procesu znajduje uzasadnienie po myśli art. 108 kpc w zw. z art. 98 par.1 kpc w zw. z art. 99 kpc i 348 kpc.